

Vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025 - 2026 taloussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on valtuuston joulukuussa 2021 hyväksymä uusi kuntastrategia Pälkäne parasta aikaa 2030. Strategiassa on linjattu kunnan pitkän aikavälin tavoitteet ja luotu visio kunnan tulevaisuudesta. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet on valmisteltu kuntastrategian pohjalta.

Talousjohtaja on valmistellut vuoden 2024 talousarviokehityksen yhteistyössä toimialojen kanssa. Kehysneuvottelut on käyty toimialoittain talousjohtajan, kunnanjohtajan sekä toimialajohtajan kesken. Kunnan johtoryhmässä kehys on käsitelty 6.6.2023. Pälkäneen kunnan hallintosäännön 75 §:n mukaisesti kunnanhallitus hyväksyy vuoden 2024 talousarviokehityksen ja talousarvion laadintaohjeet, joiden puitteissa toimialat talousarvioesityksensä valmistelevalta.

Hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset kuntien vuoden 2024 tulo-rahoitukseen, erityisesti valtionosuudet, ovat vielä osittain epäselviä. Kehyksen pohjana on käytetty talousarviota 2023 ja tilinpäätöstä 2022. Kehyksen valmistelussa vuodelle 2024 on ollut käytettävissä Kuntaliiton kuntakohtainen veroennustekehikko sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton laatimat valtionosuuslaskelmat. Verotulojen arvioidaan kasvavan 1,1 %:lla vuoden 2023 talousarvion tasosta. Kehyksen verotulot ovat yhteensä noin 14,60 milj. euroa (+ 0,16 milj. euroa vs. TA2023). Verotulojen arvioidaan kuitenkin laskevan vuoden 2023 todellisesta toteumasta ja muutetun talousarvion tasosta (KH 23.5.2023 § 85) vuoden 2023 verotulojen "verohännästä" johtuen. Valtionosuuksien ennakoidaan kertyvän kehityksen mukaan noin 4,06 milj. euroa eli kasvavan 3,1 %:lla vuoden 2023 alkuperäisestä talousarviosta (+ 0,12 milj. euroa vs. TA2023).

Erityisesti valtionosuuslaskelmat ovat kuitenkin vielä ennakkollisia ja lopulliset laskelmat valmistuvat syksyllä 2023 kuntien vuoden 2022 palveluluokkakohtaisten tilinpäätöstietojen valmistumisen jälkeen. Myös verotuksen valmistuminen lokakuussa 2023 vaikuttaa jonkin verran tulevan valtionosuuden määrään. Valtiovarainministeriö tekee tällä hetkellä vielä tarkistuksia ja mahdollisesti myöhemmin oikaisuja kuntien sote-siirtolaskelmiin. Oikaisussa pyritään ottamaan paremmin huomioon erinäisiä kertaluontoisia tuloja ja kuluja, jotka vääristäisivät yksittäisen kunnan rahoitusta jatkossa. Tällaisia eriä ovat muun muassa pelastustoimen takautuvat varallaolokorvaukset, kuntayhtymien takautuvat ali- ja ylijäämät, osakkeiden, osuuksien sekä soten ja pelastustoimen kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä sote-kuntayhtymien takautuvat palkkaharmonisointikulut. Pälkäneellä ei ole tiedossa tällaisia merkittäviä kertaluontoisia tekijöitä, joita olisi tarpeen oikaista. Mikäli yleisesti sote-siirtolaskelmia päädytään muuttamaan, niin muutos vaikuttaisi sote-uudistuksen tasauserien kautta välillisesti myös Pälkäneen vuoden 2024 valtionosuusrahoitukseen. Seuraava valtionosuuslaskelmapäivitys tulee elokuun lopulla ja tällöin kehystä on mahdollista muuttaa, mikäli päivitykselle on tarvetta. Lopulliset valtionosuudet ovat kuitenkin selvillä vasta loppuvuonna.

Rahoitustuotoissa ja -kuluissa korkomenot on arvioitu oletuksella, ettei uutta lainaa jouduta nostamaan vuonna 2024. Korkotuottoja puolestaan on kasvatettu aiemmista vuosista, johtuen yleisen korkotason noususta. Poistotasoa on kasvatettu 0,1 milj. eurolla perustuen vuoden 2022

toteumaan sekä keskeneräisiin ja valmistuviin suuriin investointihankkeisiin.

Talousarvion valmisteluun liittyviä epävarmuustekijöitä tulo-rahoituksen lisäksi ovat muu muassa yleinen kansantalouden kehitys, edelleen korkeana jatkuva inflaatio sekä nousevat korot. Lisäksi kunta-alan palkkaratkaisu nostaa merkittävästi kuntien henkilöstökuluja myös tulevana vuonna 2024.

Talousarviokehityksen toimintakatteeksi muodostuu n. -16,34 milj. euroa, mikä on noin -1,05 miljoonaa euroa (+6,9 %) vuoden 2023 talousarviota heikompi. Toimintatuotot pysyvät hyvin lähellä vuoden 2023 talousarviota, kasvua 0,6 %. Toimintakulut kasvavat 5,6 %. Tulorahoituksen (verotulot ja valtionosuudet) sekä rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen vuosikatteen muodostuu noin 2,33 milj. euroa ja noin -2,6 milj. euron poistojen jälkeen kehityksen tulos jää noin -0,29 milj. euroa miinukselle. Noin 0,31 milj. euron poistoeron vähennyksen jälkeen kehitys muodostuu kuitenkin 0,02 milj. euroa ylijäämäiseksi.

Talousarviokehitys koskee ulkoisia eriä ja toimialoja sitoo tulojen ja menojen erotus eli toimintakate (netto). Kehyksessä on otettu huomioon kunta-alan palkkaratkaisun vaikutukset (n. 4,2 % TA2023 nähden) vuodelle 2024 ja toimialoille on osoitettu palkankorotuksia varten rahat kehyksessä (yhteensä palkankorotusten vaikutus noin 470 000 euroa talousarvioon 2023 verrattuna). Kehyksessä on myös pyritty varautumaan yleiseen kustannustason nousuun, minkä vuoksi tiliryhmiin aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä palvelujen ostot on kohdistettu 4 %:n lisämäärärahat vuodelle 2024. Tämän kokonaisvaikutus on noin 280 000 euroa. Kehitys on laadittu tarkkaa taloudenpitoa noudattaen ja yllä mainittujen palkankorotusten sekä inflaatiovarausten lisäksi ainoastaan välttämättömät ja hyvin tärkeät menokohteet on lisätty kehukseen. Myös mahdollisia menosäästöjä ja tulonlisäyksiä on tarkasteltu ja otettu mukaan kehukseen.

Vuodelle 2024 ei ole tiedossa organisaatiomuutoksia, joten kehityksen 2024 luvut ovat vertailukelpoisia toimialoittain vuoden 2023 talousarvioon nähden. Vuoden 2022 luvut on muutettu vastaamaan nykyistä organisaatorakennetta vertailtavuuden parantamiseksi.

Liitteenä on talousarviokehitys vuodelle 2024 sekä ohje toimialoille vuoden 2024 talousarvion laatimiseksi.

Toimivallan peruste

Hallintosääntö 75 §

Valmistelija

Markus Jaakkola, talousjohtaja
p. 050 469 8477, markus.jaakkola@palkane.fi

Esitys

Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus päättää

1. antaa liitteenä olevan käyttötalouden talousarviokehityksen vuodelle 2024. Talousarviokehitys annetaan kaikille toimialoille. Toimialoja sitoo meno- ja tulokehityksen nettosumma. Kehitys koskee kunnan ulkoisia eriä.

2. valtuuttaa talousjohtajan ja kunnanjohtajan antamaan yksityiskohtaisia laadintaohjeita toimialoille.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Kuntalain 410/2015 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 20.6.2023 § 113 talousarviokehiksestä talousarviovuodelle 2024 sekä ohjeesta toimialoille talousarvion laatimiseksi. Lautakunnat sekä rakennus- ja ympäristöjaosto valmistelivat toimialakohtaiset talousarviot sekä toiminnalliset tavoitteet pääosin annetun talousarviokehiksen mukaisesti. Toimialojen toimintakate alittaa kokonaisuudessaan talousarviokehiksen toimintakatteen.

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille on vaikuttanut merkittävästi kunnan rahoitukseen verotulojen ja valtionosuuksien pienentymisen myötä. Kuntien tulee selvittää nykyisistä vastuistaan ja velvoitteistaan pienemmällä tulorahoituksella kuin aiemmin ennen hyvinvointialueuudistuksen voimaantuloa.

Pälkäneen kunnan ennakolliset valtionosuudet ovat vähentyneet kohtalaisen merkittävästi syksyn 2023 aikana tulleiden tuoreimpien valtionosuuspäivitysten myötä, mikä on heikentänyt kunnan rahoitusasemaa ja erityisesti käyttötalouden tasapainoa. Valtionosuuden määrä on pienentynyt noin 374 000 eurolla (-9,2 %:a) kesäkuussa annetun talousarviokehiksen määrästä. Tuoreimmissa ennakollisissa valtionosuuslaskelmissa valtionosuuden määrän ennakoidaan laskevan keskimäärin myös yleisesti kuntakentällä. Pälkäneen kunnan verotulojen ennakoidaan niin ikään laskevan noin 366 000 eurolla (-2,4 %) kuluvaan vuoteen 2023 nähden.

Toimintakulujen kokonaismäärä talousarviossa 2024 on noin -20,76 miljoonaa euroa eli noin 1,32 miljoonaa euroa vuoden 2023 muutettua talousarviota enemmän (+6,8 %). Toimintatuotot nousevat talousarvion mukaan noin 571 000 eurolla kuluvaan vuoden 2023 talousarvioon nähden ollen noin 4,52 miljoonaa euroa (+14,4 %). Toimintakate on talousarviossa 2024 noin -16,24 milj. euroa eli toimintakate heikkenee noin 748 000 eurolla (+4,8 %).

Verotuloiksi arvioidaan 14,69 milj. euroa ja valtionosuuksiksi 3,69 milj. euroa. Verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton laatimaa kuntakohtaista veroennustekehikkoa ja valtionosuuksissa Kuntaliiton sekä

valtiovarainministeriön ennakkollisia valtionosuuslaskelmia. Valtionosuuden lopullinen määrä vuodelle 2024 tarkentuu kuitenkin vasta joulukuussa 2023. Taloussuunnitelmavuosien 2025 - 2026 valtionosuuslaskelmat perustuvat valtiovarainministeriön kuntatalousohjelman painelaskelmakehikon lukuihin. Rahoitustuottojen ja -kulujen ennakoidaan olevan vuonna 2024 noin 119 000 euroa (MTA 2023 noin -41 000 euroa) korkotuottojen maltillisen kasvun myötä.

Vuosikate talousarvioesityksessä on noin 2,26 milj. euroa ja noin -2,64 milj. euron poistojen jälkeen tilikauden tulos on noin -0,38 milj. euroa. Poistoeron vähennyksen (+0,31 milj. euroa) jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostuu noin -0,07 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodet 2025 ja 2026 ovat tilikauden tuloksen osalta ylijäämäisiä.

Investointimenot vuosille 2024 - 2026 ovat yhteensä noin -23,39 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 investointimenot ovat -2,94 milj. euroa, vuonna 2025 - 5,31 milj. euroa ja vuonna 2026 -15,14 milj. euroa. Investointituloa on budjetoitu 0,12 milj. euroa kullekin vuodelle.

Rahoituslaskelman mukaan uutta pitkäaikaista lainaa ei ole tarvetta nostaa talousarviovuonna 2024. Taloussuunnitelmavuosille 2025 ja 2026 kaavailtujen isojen investointien vuoksi suunnitelmavuosina uutta talousarviolainaa ennakoidaan otettavan yhteensä 16 milj. euroa (3 milj. euroa vuonna 2025 ja 13 milj. euroa vuonna 2026). Nykyisiä lainoja lyhennetään vuosittain vajaalla 0,9 milj. eurolla.

Konserniyhtiöiden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on esitelty niin ikään talousarviokirjassa kuntalain 110 §:n 2 momentin mukaisesti.

Kunnanhallitukselle esitellään talousarvion valmisteluvaihe. Toimialajohtajat esittelevät kokouksessa oman toimialansa talousarviot ja niissä tapahtuvat keskeiset muutokset. Lisäksi esitellään investoinnit vuosille 2024 - 2026.

Talousarviokirjan ensimmäinen luonnos on esityslistan liitteenä.

Toimivallan peruste

Hallintosäntö 75 §, kuntalaki 110 §

Valmistelija

Markus Jaakkola, talousjohtaja
p. 050 469 8477, markus.jaakkola@palkane.fi

Esitys

Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus ottaa tiedoksi vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025 - 2026 taloussuunnitelman valmistelutilanteen sekä käy keskustelua jatkovalmistelusta.

Käsittely kokouksessa

Talousjohtaja Markus Jaakkola saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aluksi klo 16:49.

Elinvoimajohtaja Sirkku Mäkelä saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 17:45.

Elinvoimajohtaja Sirkku Mäkelä ja tekninen johtaja Harri Apell poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 18:08.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Kokoustauko klo 18:08-18:15.

Ensimmäisen kunnanhallituksen talousarviokäsittelyn 7.11.2023 (§ 180) jälkeen talousarvioon on tehty joitakin pieniä muutoksia:

Investointiosaan tehdyt lisäykset/muutokset

- Onkkaalan urheilukentän peruskorjaukseen lisätty suunnittelumäärärahaa 40 000 euroa vuodelle 2024.
- Luopioisten esteettömälle luontoreitille lisätty 30 000 euroa vuodelle 2024 (vuoden 2023 talousarviosta siirtyvä hanke).
- Vesihuoltolaitoksen investoinnin (Sappeenvuori, Väilirinteen kunnallistekniikan rakentaminen) investointisummaa tarkennettu alaspäin vuodelle 2024.

Tehtyjen muutosten jälkeen Pälkäneen kunnan investointimenot (nettona) ovat noin 23 miljoonaa euroa yhteensä vuosina 2024-2026. Käyttötalousosaan ei ole tullut muutoksia kunnanhallituksen ensimmäisen käsittelyn jälkeen. Rahoitusosaan ei ole tullut muutoksia lukuun ottamatta investointimenojen pientä muutosta vuodelle 2024 (yllä listatut muutokset).

Kunnanvaltuusto päätti vuoden 2024 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit 24.10.2023 § 49. Vuoden 2024 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit Pälkäneellä ovat:

- tuloveroprosentti 8,90 %
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,10 %
- maapohjan eriytetty kiinteistöveroprosentti 1,30 % (uusi lakisääteinen, menee vasta KV 28.11.2023 käsittelyyn)
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,48 %
- muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,10 %
- yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0,00 %

Talousarvio sisältää toimialakohtaiset nettomääräiset määräraha-arviot (ulkoiset eurot) talousarviovuodelle 2024 sekä toiminnalliset tavoitteet, jotka ovat valtuustoon nähden sitovia. Käyttötalouden lisäksi valtuustoon nähden sitovia eriä ovat tuloslaskelmaosan rahoitustulot ja -menot (netto), verotulot, valtionosuudet sekä investointiosan investointitulot ja -menot (netto) sekä rahoitusosan antolainauksen, lainakannan sekä oman pääoman muutokset.

Talousarvion toiminnallisissa tavoitteissa on sekä kuntaorganisaation toimintaa kehittäviä tavoitteita että kunnan elinvoiman ja vetovoiman parantamiseen tähtäviä tavoitteita. Yhteistyötoimikunta on käsitellyt talousarvioesityksen kokouksessaan 6.11.2023. Talousarvio sisältää panostuksia henkilöstöön muun muassa varhaiskasvatuksen vaaterahan, kahviedun käyttöönoton, e-passin omarahoitusosuuden poiston sekä kuntosalin maksuttoman käyttöoikeuden lisäysten myötä.

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025-2026 on esityslistan liitteenä.

Valmistelija Markus Jaakkola, talousjohtaja
markus.jaakkola@palkane.fi, puh. 050 469 8477

Esitys Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus päättää

1. esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevan esityksen vuoden 2024 talousarvioksi ja vuosien 2025-2026 taloussuunnitelmaksi.
2. esittää kunnanvaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi talousarvokäsittelyyn liittyvän yhteistoiminnasta annetuin lain (449/2007) 4 §:n mukaisen yhteistoimintamenettelyn.
3. esittää kunnanvaltuustolle, että se oikeuttaa kunnanjohtajan ja talousjohtajan tekemään talousarviokirjaan teknisluonteisia korjauksia.

Päätös Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

KV 28.11.2023 § 70
337/02.02.00/2023

Liite: Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025-2026

Esitys Kunnanhallitus:

Kunnanvaltuusto päättää

1. hyväksyä liitteenä olevan esityksen vuoden 2024 talousarvioksi ja vuosien 2025-2026 taloussuunnitelmaksi.
2. merkitä tiedoksi talousarvokäsittelyyn liittyvän yhteistoiminnasta annetuin lain (449/2007) 4 §:n mukaisen yhteistoimintamenettelyn.
3. oikeuttaa kunnanjohtajan ja talousjohtajan tekemään talousarviokirjaan teknisluonteisia korjauksia.

Käsittely kokouksessa Keskustelun aluksi puheenjohtaja teki esityksen asian käsittelyjärjestyksestä: Ensin käydään yleiskeskustelu ja ryhmäpuheenvuorot, jonka jälkeen talousarvio käsitellään toimialoittain.

Esitys asian käsittelyjärjestyksestä hyväksyttiin.

Talousarvion esittelivät kunnanjohtaja Pauliina Pikka ja talousjohtaja Markus Jaakkola.

Ryhmäpuheenvuorot pitivät Ville Klasila Kokoomuksen valtuustoryhmästä, Jyrki Ahola Keskustan valtuustoryhmästä, Tommi Vuorinen Demareiden valtuustoryhmästä ja Timo Ailio Terve! Pälkäne -ryhmästä. Lisäksi puheenvuoron piti Jyri Kankila Vihreiden valtuustoryhmästä.

Yleiskeskustelun jälkeen talousarvio käsiteltiin ja hyväksyttiin toimialoittain talousarviokirjan mukaisessa järjestyksessä.

Erkki Hyöki oli poissa kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 16:50-16:52.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.